

POLICY BRIEF

EKOLOGICKÉ POĽNOHOSPODÁRSTVO NA SLOVENSKU: VÝZVY, PRÍLEŽITOSTI A ŠMEROVANIE POLITÍK

Úvod

Ekologické poľnohospodárstvo patrí medzi dynamicky rastúce segmenty európskeho agrosektora. V roku 2024 sa v EÚ ekologicky obhospodarovalo približne 18 miliónov hektárov pôdy, čo predstavuje 11 % poľnohospodárskej plochy. Zároveň v ekologickom systéme hospodárenia pôsobilo viac než 438 tisíc producentov. Slovensko sa v tomto trende zaradilo medzi nadpriemerné krajiny, kde ekologické hospodárenie pokrýva takmer 15 % poľnohospodárskej pôdy. Dominantné sú trvalé trávne porasty v horských a podhorských oblastiach, čo prirodzene vedie k extenzívnemu chovu dobytka a oviec, zatiaľ čo ekologická rastlinná produkcia má menšie zastúpenie. Ku koncu roka 2024 bolo v ekologickom poľnohospodárstve na Slovensku registrovaných 1750 producentov a 151 spracovateľov výrobkov.

EÚ prijala nariadenie o ekologickej produkcii a označovaní ekologických produktov, ktoré harmonizuje pravidlá ekologickej produkcie v EÚ, posilňuje kontrolné mechanizmy, transparentnosť trhu a dôveru spotrebiteľov v ekologické produkty.

Krajiny EÚ naplánovali vo svojich Strategických plánoch CAP pre 2023-2027 na podporu ekologického poľnohospodárstva čiastku 14,7 miliardy Eur (Európsky dvor audítorov, 2024).

Ekonomické a štrukturálne výzvy sektora

Napriek nadpriemernej rozlohe pôdy v ekologickom poľnohospodárstve, Slovensko zápasí s nedostatočným spracovaním bioproduktov a slabým domácim trhom. Významná časť produkcie sa vyváža ako surovina bez pridanej hodnoty, čo oslabuje ekonomickú stabilitu fariem. Rozvoj brzdia obmedzené spracovateľské kapacity, slabšia distribučná infraštruktúra a nižšia kúpna sila obyvateľov v porovnaní so západnou Európou. Budúci rast preto závisí od posilnenia dodávateľských reťazcov, rozvoja lokálneho spracovania a stabilizácie domáceho dopytu.

Ekologické poľnohospodárstvo v SR, 2024

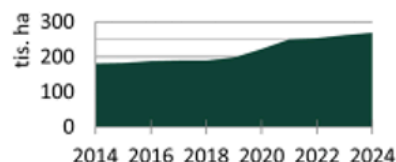
Plocha ekologického poľnohospodárstva	Producenti v eko. poľnohospodárstve	Trh s ekologickými produktami	Využitie pôdy v eko. poľnohospodárstve
<ul style="list-style-type: none">▪ plocha v eko. poľnohospodárstve: 269 tis. ha▪ podiel na celkovej výmere pôdy: 14,8%▪ rast 2023/2024: 3,1%	<ul style="list-style-type: none">▪ počet ekologických producentov: 1 750▪ počet ekologických spracovateľov: 151▪ rast 2023/2024: 1,8%	<ul style="list-style-type: none">▪ predaj eko. produktov: N/A▪ priemerné výdaje na osobu: N/A▪ rast 2023/2024: --	<ul style="list-style-type: none">▪ 66% trvalé trávne porasty▪ 33% plodiny na ornej pôde▪ 1% trvalé kultúry

Produkcija ekologického poľnohospodárstva

- 50300 t obilniny,
- 1100 t zelenina,
- 3100 t ovocie,
- 1500 t hrozno,
- 6000 ks dojnice,
- 15600 t krav. mlieko,
- 1400 ks ošípané,
- 88000 ks ovce...

Vývoj plochy eko. poľnohospodárstva

Zdroj: IFOAM – Organics Europe (2026), Eurostat, obrázky z Pixabay

Ekologické poľnohospodárstvo má na Slovensku dobré predpoklady na ďalší rast, kľúčové však bude budovanie regionálnych dodávateľských reťazcov, rozvoj lokálneho spracovania a zavádzanie inovácií, ktoré zvýšia produktivitu pri zachovaní ekologických princípov.

Silnou stránkou ďalšieho rozvoja je relatívne vysoký podiel obhospodarovanej pôdy, priaznivé prírodné podmienky pre extenzívne hospodárenie a ekologický chov zvierat, existujúci systém certifikácie a kontroly ekologickej produkcie, ako aj rastúce skúsenosti ekologických producentov.

Slabou stránkou je nízka úroveň spracovania bioproduktov, neefektívne dodávateľské reťazce, slabý domáci trh s ekologickými potravinami, nižšia produktivita, administratívna náročnosť ekologickej certifikácie, nedostatočný systém poradenstva a transferu poznatkov.

Príležitosť predstavuje rastúci dopyt po ekologických potravinách v EÚ, podpora ekologického poľnohospodárstva, rozvoj krátkych dodávateľských reťazcov a regionálnych trhov, rastúci význam environmentálnych služieb poľnohospodárstva, rozvoj agroturistiky a regionálnych značiek, využívanie inovácií.

Hrozbou pre budúcnosť zostávajú klimatické zmeny a extrémne výkyvy počasia, rast výrobných nákladov a cien vstupov, konkurencia lacnejších dovozových ekologických produktov, nestabilita dotačných mechanizmov, pokles kúpnej sily obyvateľstva a obmedzenie dopytu po biopotravinách, a tiež nedostatok pracovnej sily v poľnohospodárstve.

Záver a odporúčania

Zistenia naznačujú, že budúca politika by mala byť viac cielená a orientovaná na investície do technológií a inovácií, ktoré zvýšia efektívnosť ekologických fariem bez zvyšovania intenzity výroby. Kľúčové je posilnenie spracovateľských kapacít, rozvoj regionálnych reťazcov a podpora spolupráce medzi farmármi, spracovateľmi a obchodníkmi. Politiky by mali

podporovať aj rast domáceho dopytu po bioproduktoch prostredníctvom marketingu, vzdelávania a zlepšenej dostupnosti. Dlhodobý úspech ekologického poľnohospodárstva bude závisieť od schopnosti zosúladiť environmentálne ciele s ekonomickou stabilitou fariem a vytvoriť podmienky pre udržateľný rast celého sektora.

Táto práca bola podporená Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe zmluvy č. APVV-22-0442 Klimatická zmena a poľnohospodárstvo: úloha technológií a politik